

Wim Wenders'in gözünden Tokyo

Wim Wenders, 'Mükemmel Günler' filminde 'azla yetinerek, işinin kamusal anlamını dikkate alarak, evsizleri, çocukları, gençleri, yıkılan evlerin belleklerinden silinmesine üzülen yaşlıları, yaprakları, küçücük fidanları ve saksı çiçeklerini severek' yapayalnız yaşayan Hirayama'nın naif mutluluğunu anlatırken sorguluyor: Keşmekeşin içinde sadelikle mutluluğu yakalamak mümkün mü?

Akın Atauz

20/04/2024

aatauz@yahoo.com

Tokyo dünyanın en büyük ve karmaşık kentlerinden biri. Ama kamu tuvaletleri çok sayıda ve hepsi de çok temiz. Dünyanın belki hiçbir kentinde olmadığı kadar temiz. Ama nasıl oluyor bu?

Ayrıca neden önemli? Kentin yönetimi hemşerilere ve bütün insanlara ne demek istiyor bütün kamuya açık tuvaletlerini temiz tutarak?

Kim temiz tutuyor bu tuvaletleri?

Belki daha da radikal sorular sormak gerek: Tokyo'da bireyle toplum arasındaki karşılaşmalar, bireyle ve toplumla doğa arasındaki karşılaşmalar, bireyin ve toplumun dünyanın diğer bütün kültürleriyle karşılaşmaları, bunun müziği ve fotoğrafları, gölgeleri ve bu gölgelerin üst üste binmesi nasıl oluyor? Yalnızlıklar ve kolektivite, insanlar arasındaki ilişkiler, yabancılaşma ve sevgi, insanlar arasındaki nezaketin inceliği nasıl

yaşanıyor? Parkta başımızı kaldırdığımızda gördüğümüz gökyüzünün mavisine yeşilin bin tonuyla gölgesi düşmüş yapraklar ve gölgelerinin birbirine karışması nasıl oluyor?

Gündelik yaşamdaki incelikli dokunuşlar insana ne katar?

Tokyo, tam da düşündüğümüz gibi bir kent: Büyük/ karmaşık, ağaçsız ve yeşilliksiz beton ve gökdelenler/ kuleler yığını... Havaya asılmış gibi birbirinin üstünde çok katlı yollar, viyadükler ve köprüler, rıhtımlar ve yapay kanallar, ama bir yandan da derme-çatma tek ya da iki katlı evler, daracık sokaklar/ meydancıklar ve -yemyeşil büyük parklar...

Gündelik yaşamın son derece sadeleştirilmiş ve en-aza indirgenmiş rutinleri aynı zamanda klişelerden, tekrarlandığı halde tekrarlardan ibaret olmayan olayları ve Tokyo'da, **New Orleans**'taki gibi doğan güneş ve doğan güneşin evi... Ticari olmaktan çok anlamları nedeniyle güne sevinç yansıtan basit şeyler üzerine yazılmış eski şarkıların sözleri, kamusal tuvaletler, kamusal hamamlar, kamusal çamaşırhaneler ve kamusal mutfaklar/ yemek yenilen/ içki içilen yerler... Kadınlar ve erkekler, yaşlılar ve gençler ve çocuklar, hepsinin Tokyo'da kendileri için yarattıkları yerler ve incelik dolu ilişkilerin, hiç de güzel olmadığı halde insanların sıcaklıklarıyla ısınmış harikulade mekânları... İşini gerektiği gibi yapabilmek için işinin gerektirdiği boyda bir minivanla işine giden ama kendi işlerini yapmak için bisikletini kullanan, teknoloji kullanımı bakımından bir titizliği olmadığı halde (telefon, otomobil ve teypler, ev ısıtıcısı ve çiçeklere yapay ışık sağlanması, tuvalet temizliğinde kimyasalların kullanımı, kutulanmış içecekler ve onların otomatları vb.) bunlara bir düşkünlüğü de olmayan ve teknolojiyi gerekli olduğu kadar kullanan bir birey... Bunlar için bir takdir filan beklediği de yok. Ama bazı akşamlar

yemek için gittiği bir kaldırım lokantası, ona her zaman, “emekleri için” bir içki ikram ediyor.

Aynı dikkati, insanlarla ilişkilerinde, onlarla konuşurken de gösteriyor. Tanışın-tanımaysın, insanlarla nazikçe selamlaşıyor. Çok az konuşuyor veya gerekmezse hemen hemen hiç konuşmuyor, ama gereken şeyleri gerektiği yerde ve gerektiği kadar söylüyor. Kötü ya da kaba davranışla karşılaşırsa susuyor, ama konuşmasının yardımı olacağı yerde kendi bilgeliğinden süzölmüş sözleri veya metaforları ustaca kullanıyor. Bu haliyle kamusal alanda bir ilişki tasarrufçusu ve en olumsuz/ zor durumda bile hiç bir zaman kötü veya incitici bir tepki vermeyen bir kentli olarak yaşıyor.

Düşünüyor insan:

Dünyanın en büyük kentlerinden birinde, tek başına ve nerdeyse hiç konuşmadan yaşayabilir/ işimizi yapabilir, Tokyoluların belki dikkatsizce kirleterek, belki de dikkatli ve hiçbir zarar vermeden/ kirletmeden kullandığı kamusal tuvaletleri beş yıldızlı otel banyosu kalitesinde tutarak mutlu bir yaşam sürülebilir mi?

Acaba Tokyo ile **Amerika** ve dünyanın her ulusundan insanın karışarak oluşturduğu Amerikalılar arasındaki mesafe, **II. Dünya Savaşı**'na ve **Hiroşima**'ya rağmen zannedilenden çok daha küçük olabilir mi?

Modernleşme ve sadelik birbirini dışlar mı?

Saf ve dünyanın bütün diğer kültürlerine meydan okuyarak kendi kültürünün homojenliğini ve özgünlüğünü ("milliliğini") koruduğu için **Türkiye**'de yüzyıllardır örnek alınan Japon kültürü modernleşmedi mi? Ya da modernleştikçe, dünyanın bütün diğer kültürleriyle karıştı mı? Dünyanın bütün gençleri ilişkilere ve sekse, çalışmaya/ sorumluluğa ve paraya, moda ve müziğe, teknolojiye Japon kültürünün gençleriyle aynı biçimde mi bakıyorlar?

İşini iyi yapmaya bir anlam veren ve bütün gün giydiği iş tulumunun sırtında "Tokyo Tuvaleti" yazan bir tuvalet temizlikçisinin okuduğu kitaplar arasında neden **William Faulkner**'ın "**Çılgın Palmiyeleri**" bulunur?

Evinde sadece eski kasetler, ikinci el kitaplar ve rafları, fotoğraflar ve kutuları ve bir tek döşek/ yastık/ yorgan ve saksı içinde çiçeklerden ibaret eşyası olan bir insanın, yaşamının sadeliği ve minimize edilmiş/ yok denilecek kadar az nesneyle yaşaması bu yaşamı kalitesizleştirir mi? Yoksa gerçekten inceliklerle/ nezaketle ve sevgiye- sorumluluğa verilen anlamlarla ya da bu anlamların gölgeleriyle örülmüş bir yaşam kalitesi yaratılmış veya kentin o bireyinin kimliğinde damıtılarak durulmuş ve bu nedenlerle acayip zenginleşmiş bir kalite söz konusu olabilir mi?

Azla yetinerek, paraya önem vermeyerek, işimizin kamusal anlamını dikkate alarak/ onun sorumlulukla üstesinden gelerek, insanları/ evsizleri ve çocukları, gençleri ve yıkılan evlerin belleklerinden silinmesine üzülen yaşlıları ve yaprakları ve küçücük fidanları ve saksı çiçeklerini severek yapayalnız yaşayan bir Tokyolu olarak **Hirayama**'nın öyküsüyle Wim Wenders, “**Mükemmel Günler**”i tam da böyle anlatıyor bize...

Aslında bir genelev olan “güneşin doğduğu ev”, Wenders’e göre her sabah, dünyanın bütün kentlerinde/ hatta azman metropollerinde bile güneşin doğmasını sağlarken, bize de “mükemmel bir gün” veriyor.

Neden bu mükemmel günü almayı başarmayalım?

*

Not:

*Bu hafta Türklerin ya da bu ülkenin kültürü içinde olanların veya daha genel olarak **Anadolu** halklarının, bütün tarihleri boyunca yaratmış oldukları en büyük başarı olan, “**yıldızın parladığı an**” diye de adlandırabileceğimiz “**Gezi**” üzerine yazmayı düşünüyordum. Türkiye tarihinin en parlak anı ve en büyük başarısı, Gezi’nin yaratılmış olmasıdır kuşkusuz. Bu ülkede yaşayan halkların tarihindeki en parlak ve coşkun andır. Gelecek hafta da, yine bu ülkede yaşayan halkların, Anadolu’nun bütün halklarının tarihindeki en kara olay, en büyük leke ve en büyük acı ve felaket üzerine, 24 Nisan’da başladığı kabul edilen tehcir ve soykırım üzerine yazmayı düşünüyordum. Ancak Wenders’in filmi, sanırım aklıma başımdan aldı ve “Türklerin/ bu ülkede yaşayan bütün halkların en büyük başarısı” üzerine yazmayı, 24 Nisan haftasından sonraya erteledim.*

Akın Atauz